

LUYỆN NÓI : TỰ SỰ KẾT HỢP VỚI NGHỊ LUẬN VÀ MIÊU TẢ NỘI TÂM

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS biết cách trình bày một vấn đề trước tập thể lớp với nội dung kể lại một sự việc theo ngôi thứ nhất hoặc ngôi thứ ba. Trong khi kể có kết hợp với miêu tả nội tâm, nghị luận, có đối thoại và độc thoại.

196

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

Hoạt động 1. Giới thiệu bài.

GV có thể vào bài bằng cách nêu lên vai trò, ý nghĩa và tầm quan trọng của việc rèn luyện kĩ năng nói và nói trước tập thể đối với mỗi người. Từ đó giới thiệu bài mới. (Nên chia lớp thành bốn nhóm, mỗi nhóm làm một bài tập khoảng năm, bảy phút ; sau đó cử đại diện trình bày khoảng năm, bảy phút. Thời gian còn lại, lớp nhận xét và góp ý, GV tổng kết nhắc nhở).

Hoạt động 2. Tổ chức cho HS chuẩn bị nội dung nói.

Sau khi chia nhóm, GV yêu cầu các nhóm chuẩn bị đề cương nói chung cho nhóm mình. HS đã chuẩn bị bài ở nhà, vì thế thời gian này chủ yếu là trao đổi trong nhóm để có một đề cương nói thống nhất, hợp lí.

Hoạt động 3. Tổ chức cho HS nói trước lớp.

Yêu cầu mỗi nhóm cử đại diện của mình lên bảng, quay xuống phía các bạn và trình bày bài nói của nhóm mình. Yêu cầu cả lớp theo dõi và chuẩn bị nhận xét.

Hoạt động 4. Tổ chức cho HS nhận xét về ưu, nhược điểm trong việc trình bày miệng của mỗi HS vừa nói trước lớp. GV tổng kết và nhắc nhở những lỗi cần tránh trong việc nói trước tập thể.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Có một thực tế là HS càng lớn lên càng ngại nói, ngại phát biểu trước tập thể (trước nhiều người càng ngại). Kết quả là ngay cả khi đã trở thành cán bộ công chức, thậm chí còn giữ chức vụ quan trọng của một cơ quan nào đó, nhiều người vẫn ít khi "dám nói" trước tập thể hoặc nói rất khó khăn, lúng túng, không mạch lạc rõ ràng,... Trong khi đó, nói và nghe là một trong những hoạt động diễn ra thường xuyên, một kĩ năng được vận dụng khá nhiều, hơn cả viết và đọc. Chính vì thế luyện nói là một trong những kĩ năng cần được bổ sung và chú ý hơn trong dạy và học Ngữ văn theo chương trình và SGK mới.

2. Nói có nội dung, có thông tin mới, hấp dẫn, hàm lượng thông tin cao và nói hay, rõ ràng, có động tác, tư thế và ngữ điệu phù hợp là một yêu cầu rất cao đối với tất cả mọi người nói chung. Nói theo một yêu cầu cụ thể với những nội dung cụ thể như kể lại một sự việc theo ngôi thứ nhất hoặc ngôi thứ ba ; trong khi kể có kết hợp với miêu tả nội tâm, nghị luận, có đối thoại và độc thoại... đối với HS còn khó hơn nhiều. Bài học này giúp HS luyện nói nhưng không phải nói tự do, không theo một định hướng nào. Trái lại, nói ở đây phải nhằm một nhiệm vụ kép : vừa phải luyện tập các kĩ năng chung về nói, vừa góp phần củng cố các kiến thức, kĩ năng đã và đang học trong chương trình. Ở đây là kiến thức và kĩ năng về tự sự kết hợp với miêu tả nội tâm, nghị luận, đối thoại, độc thoại,...

3. Một trong những hạn chế của giờ nói trên lớp là HS thường nói như viết (đúng ra là viết ra giấy rồi đọc) làm cho việc nói, trình bày thiếu tự nhiên, gượng ép. HS nói cũng thường thiếu mạch lạc, không theo một bố cục hợp lí và thiếu một "tư thế", một tác phong phù hợp,... Chính vì thế trong những giờ luyện nói cần chú ý nhắc nhở HS mấy điểm sau :

- a) Không viết thành bài văn, chỉ nêu ra các ý chính sẽ nói.
- b) Khi luyện tập ở nhà nên hình dung đang trình bày trước các bạn ; mở đầu nên nói gì, sau đó lần lượt nói về các nội dung gì và kết thúc như thế nào.
- c) Nói tự nhiên, rõ ràng, mạch lạc ; tư thế ngay ngắn, mắt hướng vào người nghe.

4. Tiết học này chủ yếu là luyện nói. SGK nêu lên ba bài tập. Nội dung các bài tập đều đã được làm quen trong giờ đọc – hiểu văn bản và tập làm văn trước đó. Để tiết học có kết quả, GV nhắc nhở HS chuẩn bị bài tập ở nhà theo yêu cầu : lập đề cương các bài tập đã nêu ở mục I trong SGK và tập nói để trình bày trước lớp.